

Biskoparna bör bryta tystnaden!

Dags för ett nytt påskuppror! De nya sjukförsäkringsreglerna kan bli det största problem man mött inom kyrka och diakoni sedan början av 1900-talet, befarrar diakon Marie Larsson i Visby stift. Biskoparna bör agera!

DEBATT Marie Larsson: Inför julen 2010 tog Svenska Kyrkan i Visby emot fler biståndsansökningar än vanligt. De gällde framför allt julklappar till barnen och för att ha råd med julmat. Varannan ansökan hade anknytning till sjukförsäkringssystemet.

Situationen i Visby speglar det faktum att 42 000 personer i landet blev utförsäkrade under förra året. Sjukskrivna – men utan beviljad sjukpenning. Eller överflyttade till arbetsförmedlingens så kallade *rehabiliteringskedja*.

Våra möten med dessa människor visade tydligt att det inte bara handlade om att julhelgen var svår rent ekonomiskt, utan att hela livet höll på att falla sönder. För väldigt många var ekonomin helt i botten, förutom att man dessutom var allt annat än frisk – men ansågs vara arbetsför av försäkringskassan.

Kjell Rautio, välfärdsutredare vid TC0 ser de nya sjukreglerna och rehabiliteringskedjan, som enbart administrativa tidsgränser som friskförklarar/arbetsförklarar sjukskrivna vid tre månader, sex månader, ett år och som längst 2,5 år. Ingen individuell prövning görs. Det är bara tidsgränserna som gäller.

Tidigare kunde man bli sjukskriven och få sjukersättning i tre år, för att sedan provas på nytt. Dessa sjukersättningar fasas nu ut – drygt 60 procent av dem uppbärs av kvinnor. De nya tidsgränserna fasas in – för alla, oavsett individuella

förhållanden och behov.

Sverige får i och med detta OECD-världens hårdaste regler för sjukersättning, anser Kjell Rautio. Han beräknar att 75 000 kommer att ha utförsäkrats fram till 2012.

I stället förs utförsäkrade över till en tre månaders arbetslivsintroduktion vid arbetsförmedlingen. Under de sex första månaderna med de nya reglerna fick bara 362 personer ett osubventionerat arbete på arbetsmarknaden, enligt Kjell Rautio. I dessa ingår även deltidsanställda, tillfälligt anställda, timanställda och de med tidsbegränsad anställning.

För dem som förts över till arbetsförmedlingen motsvarar ersättningen arbetslöshetsunderstödet. Efter regeringens chockhöjning av avgifterna till a-kassor med många arbetslösa, lämnade dock många arbetslöshetsförsäkringen. De som står utanför a-kassan får ersättningar på nedmot 4 000 kronor i månaden brutto.

Kjell Rautio var en av föreläsarna vid ett seminarium i ABF huset i Stockholm den 13 november i fjol: *Hur gör vi sjukförsäkringen sundare?* Han pekade också på att 52 procent av Sveriges kommuner uppger att de fått ökade kostnader på grund av de förändrade reglerna i sjukförsäkringen.

Jenny Fjäll, läkare inom psykiatrien berättade vid seminariet hur hon till och med haft patienter som skrivit avskedsbrev och tagit sitt liv då de utförsäkrats och inte orkat mer.

Jenny Fjäll ställde också frågan vilka ramar, riktlinjer eller regler försäkringskassan använder för att bedöma om den sjukskrivne har eller inte har någon arbetsförmåga kvar? Försäkringskassan bedömer ju inte om du är frisk eller sjuk, utan bara om du har arbetsförmåga eller inte.

Svaret är att det finns inga! Regering och riksdag har alltså inte gett försäkringskassan som myndighet några riktlinjer att gå efter.

Annette Olofsson, förbundsjurist vid L0/TC0 rättskydd berättade om en ökning av fall av långtidssjukskrivna, där arbetsgivare försökt bli av med dessa sjuka. Det har blivit enklare eftersom kraven på arbetsgivarna har sänkts och ansvaret flyttats över till den sjukskrivne att passa in på arbetsplatsen. Trots att Arbetsmiljölagen – AML fortfarande gäller och stadgar att arbetsgivaren ska göra allt för att anställningen ska bestå. Det blir nu den sjuke som själv får driva tvist om att uppsägning ska ske på saklig grund. Frågan är vem som orkar det som samtidigt är sjuk?

Med på seminariet var också Iréne Wennemo, huvudsekreterare i den parlamentariska *Socialförsäkringsutredningen*. Hon höll med om att direktiven i nuläget var undermåliga om hur människor ska rehabiliteras för återgång i arbete. Socialförsäkringsutredningen ska titta på hur det nya sjukförsäkringssystemet har fungerat och hur det ska kunna förbättras. Först 2013 ska gruppen lägga fram ett förslag om hur en förändring skulle kunna se ut.

Om förslaget kommer först 2013 hinner ännu fler än 75 000 människor bli utförsäkrade. 2014 är det nyval så dessförinnan lär ingenting hända. Det kanske är det som är meningen?!

Vi kommer att få en stor grupp människor som står utanför alla skyddsnät och som inte har möjligheter att delta i samhället på lika villkor, inte har mat för dagen, inte har råd med tandvård, läkarvård och mediciner, inte har tak över huvudet etc. Med barn som halkar efter ekonomiskt och socialt. Detta trots att regeringen hela tiden talat om att bryta utanförskapet.

I detta nya sjukförsäkringssystem finns det också ett angiverisystem inbyggt. När du blir utförsäkrad och anvisas arbetsförmedlingens tre månaders arbetslivsintroduktion, finns också kravet att arbetsförmedlingen ska anmäla till socialtjänsten vilka dagar du inte varit närvarande. Då ska inte heller socialbidrag kunna utgå, vilket bekräftades under

seminariet av personal från de olika instanserna. 52 procent av alla kommuner har sett en ökning i utbetalningar av försörjningsstöd (socialbidrag) på grund av det nya sjukförsäkringssystemet. En sådan anmälningsplikt drabbar inte bara den sjuka, utan hela familjen. Den slår även på andra utsatta grupper och barnfattigdomen kommer att öka.

Nu kan socialtjänsten aldrig låta bli att betala det lagstadgade försörjningsstödet, även om kostnaderna för kommunerna redan ökat. Men man behöver inte betala kringkostnader och extra stöd till enskilda. Man kan också dra ner på all förebyggande verksamhet som inte är lagstadgad som ungdomsgårdar, dagcentraler på äldreboenden, ungdomsmottagningar etc. Detta är högst orättfärdigt!

Kan vi som kyrka stillatigande se på hur hela vårt välfärdssamhälle bryts ned till att bara finnas till för dem som har pengar?

Kan vi som kyrka se på hur allt fler drabbas av fattigdom och att barnfattigdomen ökar på grund av att vuxna inte får rätten att vara sjuka med inkomst som gör att det är möjligt att leva ett drägligt liv?

Kan vi som kyrka se på att portalparagrafen i socialtjänstlagen urholkas?

Sveriges Kristna Råd arrangerade den 22–23 november diakonikonferens med rubriken *Påverka och förändra*. Här medverkade bland andra Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Linnéuniversitetet i Växjö. Han sa att vi har aldrig haft det så ekonomiskt bra som nu i Sverige. Varför vi då väljer att slå ut en stor grupp människor var för honom en gåta, speciellt som det drabbar fler än de sjuka – som barn och gamla. Dessutom blir skatteintäkterna mindre då fler står utanför utan möjligheter till försörjning. Enligt Tapio Salonen handlar det bara om *hur* man väljer att fördela de pengar som finns.

Jag önskar nu att Svenska Kyrkan slutar att vara tyst om den största nedmonteringen av vår välfärd som skett i modern tid.

Jag önskar att Svenska Kyrkan tar sitt profetiska ansvar och ställer sig upp och talar om orättfärdigheten i att slå på den som redan ligger. Om orättfärdigheten i att vända sig emot allt som inte är friskt och perfekt, och om orättfärdigheten av att skapa ett samhälle där inte alla får plats.

Jag riktar denna uppmaning speciellt till våra biskopar, men även till alla församlingar:

Ta ställning precis som i påskuppropet! Detta gäller långt fler människor än de apatiska flyktingbarnen och barnen drabbas i förlängningen även denna gång.

Säg nu inte att detta är för politiskt, valet är avklarat. Vi har en grund att stå på från våra profeter i Gamla Testamentet och även i Nya Testamentet att säga ifrån till våra makthavare när den lilla människan far illa – att stå på den svages sida ända från 5 mos 24:17-22. Hes 34:4 är ett annat bra exempel och hela Jesu sinnelag överensstämmer med detta.

På Cornelisdagen i november var jag på konserten i Katarina kyrka. Jag hoppas slippa instämma i sångtexten:

Somliga går i trasiga skor. Säg vad beror det på. Gud Fader som i himmelen bor kanske vill ha det så. Gud Fader som i himmelen bor, blundar och sover sött. Vem bryr sig om ett par trasiga skor när man är gammal och trött?

[Marie Larsson](#), diakon Visby stift

Läs: SocialPolitik nr 3/2009 Diakoner i uppror

**Socialtjänstlagens
portalparagraf
§1**

Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet,

- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet

Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och gruppers egna resurser.

Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.